

PRZYNAGLAĆ (13) *vb impf*

W inf -nã- (2), -na- (1); -nã- *SkarŻyw*; -nã- : -na- *Mącz* (1:1); *drugie a jasne*; *w pozostałych formach* -nã-.

inf przynãglać (3). ◇ *praes 1 sg* przynãglãm (1). ◇ *3 sg* przynãglã (2). ◇ [3 *pl* przynãglają.] ◇ *praet 3 sg m* przynãglãł (2). [f przynãglała.] ◇ *3 pl m pers* przynãglali (1). ◇ [fut 3 *sg m* przynãglać będzie.] ◇ *con 3 sg f by* przynãglała (1). ◇ [3 *pl m pers by* przynãglali. ◇ *impers praet* przynãglãno.] ◇ *part praes act* przynãglając (3).

Sł stp brak, *Cn notuje*, *Linde XVI* (dwa z niżej notowanych przykładów) – *XVIII w. s.v. przynaglić*.

1. *Napierać z bliska, dopadać; urgere Mącz* (2) :

przynaglać komu (1): *HistAl M3v*; [Alexánder [...] gdy go Menelaus gonił/ obrocił sie do niego/ y w nogę go postrzelił/ Ale Menelaus z rázem dárł sie przedlię do Alexándrá/ y iãł mu bárzo przynaglać/ ták iż práwie poczęło było zle być z Alexándrem. *HistTroj G7*].

[*przynaglać za kim*: [mówi Florenc: Pan Bóg] do rãk dał czego^m sobie winszował [tj. dał porwać królewne]. Aczkolwiek baczę iż tego ná ten czãs ftrádãc mużę/ bo wielka nawãlność [tj. pogoń] zá mnã przynagla. *HistOtton 59v*.]

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): [Aleksander] boiãc sie áby kiedy nie wefzli [ludzie nieczyści] do ziemie fwiętey [...] wywiódłzy ie z ziemie włchodu flońcã/ zawarł ie między gory/ grożãc im y przynaglãjąc im áby wefzli w ftronę grãnic włchodu flońcã *HistAl M3v*.

Przen (1) :

Fraza: »przynagla [kogo] sen« (1): *Urget somnus*, *Przinagla/ morzi mię fen. Mącz 508c*.

a) [*Dokuczać, nie dawać spokoju*: *Przynaglać będzie szátan* [Cf Iáko Szátan nieprzyjãciel dużny/ vftãwicznie rycząc/ śledzi/ krãży/ ſzuka kogoby požãrł *F8v*]. *ArtTanat H5*.

przynaglać komu: *Iob S.* kiedy mu nawięcey przynagla ſzátan/ tym fię ćiefzy [= *pociesza się*]: [...] *Wiem iż Odkupiciel moy żywie ArtTanat D.*]

b) [*Nękać, dręczyć [komu]*: *Potym iuz co dzień to więcey chorobã przynaglãłã Witułtowi BielKron 1597 335.*]

2. *Natarczywie domagać się czegoś, nalegać, przymuszać do czegoś; urgere Mącz, Cn; imminere, instare Mącz; cogere PolAnt; fatigare Cn* (7) : *Mącz 508c*; *Vrząd pozwu nie czytãjąc vt fit* (co fię bárzo źle dzieie) *gdy actor przynaglał/ a ftronã wołãna będąc nie ftãnęłã/ (iáko tá która niewiedziãłã o pozwie) pronunciuwał bannitum pozwãnego GórnRozm F2v*; [Nã co z wãłów Troiãnie fwoich poglãdãją/ Stoiãc na blãnkách zbroyni/ ſkokiem oprãwiãią Bram dla nieprzeſpieczności [...] / Broni noſzã/ Mneſtus Sergeſtus chętlivy Przynaglãią [instat *Mnestheus acerque Serestus IX 171*]/ które tãm Eneãłz cnotliwy [...] / Zá ftãrfzé á zá wódczẽ młódczeńcom zoſtãwił. *VergKoch 249*].

[*przynaglać do czego*: *VergKoch 23*; [*Torkwatus*] niechciał tego vrzędu ná fię przyiãć/ wymawiãjąc fię tym/ że był chory ná oczy. A gdy go przynaglano do tego: rzekł: Szukaycie kogo drugiego PP. *Rzymiãnie PlutBBud O4.*]

przynaglać komu (3): *BielKron 30*; *Mącz 207c*; *Y* rzekł krol do Awfzãlomã [zapraszãjącego do siebie]/ nie ſynu moy nie poydziem teraz wſzyſcy/ żebyſmy cię nie obciãżyli lecz on przynaglał mu *BudBib 2.Reg 13/25*; [*WujBib Ex 12/33* (*Linde s.v. przynaglić*)]. Cf [*przynaglać komu w czym*].

[*przynaglać komu w czym [= w jakiej sprawie]*: jednak gdy nań [*złego sędziego*] niewiasta uboga wołała i tak często w swej krzywdzie jemu przynaglała, musiał [...] nad nią się zlitować *OtwinPis* 129.

przynaglać kogo: Chcieli go [*książęta Hieronima*] od iego przedsię wzięcia odstrążyć/ przynaglając go aby się podpisał potępieniu Iana Hufa *BazHist* 11 (*Linde s.v. przynaglić*); *PlutBBud* O4.]

Ze zdaniem dopełnieniowym [zawsze: aby] (1): Przynaglali im [*Żydom*] Egipczycy aby co rychley wyfzli mówiąc/ iż pomrzemy wżycy poki tu oni są. *BielKron* 30; [*BazHist* 11 (*Linde s.v. przynaglić*); Iednoftaynie Troianie wżycy ón dar łpołem Przynaglali aby dał iák námężnieyżému [*reddique viro promissa iubebant* V 386]. *VergKoch* 131; *WujBib Ex* 12/33 (*Linde s.v. przynaglić*)].

W połączeniu szeregowym (1): *NiemObr* 14 *cf* *Zwrot*.

Zwrot: »przynaglać słowy« (1): [*Apostołowie*] nigdy się ni z kim/ ćielefnym gwałtem nie obchodzili/ ále duchownym orężem/ ludzi do kroleństw Bożego náganiáli/ vpomináiąc/ vcząc/ groząc/ przynaglając słowy *NiemObr* 14.

Przen (1) :

[*cum inf: VergKoch* 307 *cf* »czas przynaglać«.]

Frazy: [»czas przynaglać«: *AENEAS* (ácz czas chować towarzyszóv ciála Przynaglał [*sociis dare tempus humanis praecipitant curae* XI 3]/ á z ich śmierci był žalem ztrokány) iák oświtło/ łzłub kończył Bogom obiecány. *VergKoch* 307.]

»potrzeba przynaglała« (1): *YVž* then zwyczaj v rodzicow bárzo się łpołpolitował/ [...] że też áczby tego żadna nyewola nyeyłá/ potrzebá nie przynaglála/ przedsię mamká do dzyecyęcýá musi być *GliczKsiąż* D2.

3. Utrzymywać dyscyplinę; pilnować, nadzorować (1) :

przynaglać kogo (1): Ktory folguie rozdze/ nienawidzi syná swego: á ktorygo miłue/ przynaglając go vczy [*instanter erudit*]. *Leop Prov* 13/24.

[*przynaglać czemu*: y poštánowali Lewity od dwudziestu lat y wyszýy/ aby przynaglali roboćie PANSKIEY [*ut urgerent opus Domini*]. *WujBib* 1.*Esdr* 3/8.]

4. Przyspieszać coś (3) : Tedy go łędzia kazał łrodze drápác ofękami. A gdy bárzo był drápány y z orány [!] Piotr [*święty*] miły/ żadnego łtékánia nie czynił [...] kazał Sędzia przynaglác/ á mocno drzec ciála z kości iego/ odmieniáiąc Kátowniki ná przemiánę. *SkarŻyw* 41.

przynaglać czemu (1): *Urgere institutum*, Pochádzác swym przedsię wzięciem/ przynaglác temu co się przed się wzięło. *Mącz* 508c.

a. Działać przyspieszająco [*czemu cum inf*] (1) : *Oczet* łtarim ludziem bárzo iest niepożyteczny/ bociem łtarosci richło być przynagla y potwierdza iá *FalZioł* II 18d.

*** [*Bez wystarczającego kontekstu*: *Urgeo* Przynaglam. *UrsinGramm* 239.]

Synonimy: **2.** *cisnąć, przecć, przymuszać, przypiekać, przypierać*; **4.** *pochadzać*.

Formacje współrdzenne *cf* **DONAGLAĆ**.

Cf **PRZYNAGLAJĄCY, PRZYNAGLANIE**